

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU49

Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och den svenska delegationens arbete under 2021

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

I redogörelsen presenteras verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och den svenska delegationens arbete under 2021. Eftersom redogörelsens är delegationens sista under valperioden innehåller den också ett antal reflektioner om delegationens och kontrollgruppens verksamhet under den gångna valperioden.

Behandlade förslag

Redogörelse 2021/22:Europol1 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och den svenska delegationens arbete under 2021.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden.....	5
Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och den svenska delegationens arbete under 2021	5
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Redogörelsen.....	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och den svenska delegationens arbete under 2021

Riksdagen lägger redogörelse 2021/22:Europol1 till handlingarna.

Stockholm den 24 mars 2022

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Tobias Andersson (SD), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD), Anna Wallentheim (S) och Juno Blom (L).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet redogörelse 2021/22:Europol1 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och den svenska delegationens arbete under 2021.

Kontrollgruppen valdes av riksdagen den 31 januari 2019 och detta är den tredje redogörelsen som har överlämnats till riksdagen.

I redogörelsen presenteras hur kontrollgruppen anpassat sitt arbete för att säkerställa kontinuitet i sitt arbete med hänvisning till den pågående coronapandemin, bakgrunden till att kontrollgruppen skapades, hur den politiska övervakningen av Europol går till samt en beskrivning av kontrollgruppens verksamhet under 2021.

Inga motioner har väckts i ärendet.

Riksdagsdelegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol informerade om delegationens verksamhet vid utskottssammanträdet den 17 mars 2022.

Utskottets överväganden

Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och den svenska delegationens arbete under 2021

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

Bakgrund

Europol

Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) inledde sin verksamhet i slutet av 1990-talet med grund i Europolkonventionen. Sverige tillträdde denna konvention 1997. Europolns målsättning är att stödja och stärka medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheters insatser och ömsesidiga samarbete för att förebygga och bekämpa allvarlig och gränsöverskridande brottslighet, terrorism och former av brottslighet som påverkar ett gemensamt intresse som omfattas av EU:s politik. Verksamheten består bl.a. i att

- samla in, analysera och utbyta information
- samordna utredningar och operativa insatser
- utarbeta hotbilda-bedömningar
- tillhandahålla specialiserad utbildning.

Europolkonventionen ersattes 2009 av ett rådsbeslut, och Europol ombildades då till en EU-myndighet. Med grund i Lissabonfördraget antogs sedermera 2016 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794, den s.k. Europolförordningen, som ersatte rådsbeslutet om Europol från 2009. Förordningen tillämpas sedan den 1 maj 2017. I december 2020 presenterade EU-kommissionen ett förslag till ändring av förordningen och lagstiftningsförhandlingar pågår på EU-nivå om en förordningstext.

Den parlamentariska övervakningen av Europol

De nationella parlamenten ska delta i den politiska övervakningen av Europol i enlighet med artikel 88 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Där anges att närmare bestämmelser för den kontroll av Europolns verksamhet som Europaparlamentet utför under medverkan av de nationella parlamenten ska fastställas i de förordningar som reglerar Europolns struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter.

På grundval av artikel 88 i EUF-fördraget antogs Europolförordningen, som ersatte rådsbeslutet om Europol från 2009. I artikel 51 i Europolförordningen anges att en specialinriktad gemensam parlamentarisk kontrollgrupp ska inrättas av de nationella parlamenten och Europaparlamentet (The Europol Joint Parliamentary Scrutiny Group, i fortsättningen JPSG). Den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen ska utöva politisk övervakning av hur Europol i sin verksamhet fullgör sitt uppdrag, inbegripet konsekvenserna av denna verksamhet för människors grundläggande fri- och rättigheter.

Den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol etablerades genom ett beslut vid EU-talmanskonferensens möte i april 2017.

Kontrollgruppen förväntades enas om sina arbetsformer mer i detalj och anta en arbetsordning först vid mötet därefter, i mars 2018. En översyn av arbetsordningen genomfördes i september 2019. I oktober 2021 antog kontrollgruppen ytterligare ändringar i arbetsordningen.

Kontrollgruppens uppgifter

Europolförordningen ger en allmän beskrivning av kontrollgruppens uppgifter. Bland annat ges kontrollgruppen genom förordningen befogenhet att begära att ledande befattningshavare för Europol ska inställa sig för att diskutera Europols verksamhet och den europeiska datatillsynsmannen på begäran och minst en gång per år, ska inställa sig för att diskutera allmänna frågor som rör skyddet av fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter. Kontrollgruppen får även bjuda in andra berörda personer till sina möten om det är lämpligt. Europol har också en reglerad informationsskyldighet gentemot JPSG. Kontrollgruppen ska också rådfrågas om Europols fleråriga programplanering. Slutligen får JPSG sammanställa sammanfattande slutsatser om den politiska övervakningen och överlämna dessa slutsatser till Europaparlamentet och de nationella parlamenten.

Arbetsordningen anger att kontrollgruppen ska ledas gemensamt av parlamentet i den medlemsstat som innehar rådsordförandeskapet och Europaparlamentet, vilket företräds av ordföranden för det ansvariga utskottet. Konstellationen benämns medordföranden. Kontrollgruppens sekretariat ska tillhandahållas av ordförandeskapstrojkan (delegationsordföranden från det innevarande, kommande, respektive föregående ordförandeparlamentet och Europaparlamentet) och ha till uppgift att bistå medordföranden och trojkan. Enligt arbetsordningen ska kontrollgruppen träffas två gånger per år, på våren i parlamentet i rådsordförandelandet och på hösten i Europaparlamentet i Bryssel. Det innebär således att kontrollgruppen våren 2023 kommer att träffas i riksdagen.

Huvuddragen i JPSG:s verksamhet under 2021

Under 2021 hölls två möten i kontrollgruppen, båda digitala.

Mötena har ägnats åt sedvanliga rapporter från Europols ledning om byråns verksamhet under de senaste sex månaderna. I vanlig ordning har också den europeiska datatillsynsmannen rapporterat om sin tillsyn av Europols behandling av personuppgifter. Ett särskilt fokus för datatillsynsmannens rapporter under året har varit dess synpunkter på Europols hantering av stora och komplexa datamängder. Vid båda mötena har även kommissionären för inrikes frågor deltagit för att redogöra för kommissionens arbete i frågor som faller inom Europols mandat. En stående punkt har varit en lägesrapport om översynen av Europols mandat inklusive diskussionerna om förslaget till ny Europolförordning.

Coronapandemins påverkan på brottsligheten i EU har också varit ett återkommande tema för presentationerna och debatterna. Europol konstaterar att brottslingar snabbt har anpassat sina arbetsmetoder under pandemin, och byrån noterar särskilt en ökning av bl.a. it-brott, utbudet av förfalskade och undermåliga produkter på hälsoområdet, organiserade förmögenhetsbrott och finansiella brott samt spridning på nätet av material som visar sexuella övergrepp på barn.

Vid mötena har också ett antal s.k. tematiska debatter hållits. Debatterna har bl.a. rört it-brottslighet och digital motståndskraft, sexuella övergrepp mot barn på nätet samt finansiella brott och korruption.

Under året har kontrollgruppen också fortsatt diskussionen om vissa utestående frågor kopplade till JPSG:s arbetsordning. Diskussionerna har sedan december 2020 förts inom ramen för en särskilt inrättad arbetsgrupp. I maj 2021 enades arbetsgruppen om ett förslag till ändring av arbetsordningen. På basis av detta förslag antog kontrollgruppen en reviderad arbetsordning vid mötet i oktober 2021. Ändringarna trädde i kraft samma dag som de antogs, den 26 oktober 2021.

Riksdagsdelegationens verksamhet

Delegationens ledamöter deltog under 2021 vid de två digitala JPSG-möten som hölls under året.

Den 1–2 februari 2021 hölls det åttonde mötet i den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol. Mötet skulle ursprungligen ha hållits i Lissabon men anordnades i stället som ett videomöte med anledning av coronapandemin. Från riksdagens delegation deltog ordförande Petter Löberg (S), ledamöterna Maria Strömkvist (S) och Mikael Damsgaard (M) samt suppleanten Helena Bouveng (M).

Den 25–26 oktober 2021 hölls det nionde mötet i den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol. Även detta möte genomfördes som ett videomöte, i stället för i Europaparlamentets lokaler i Bryssel. Från riksdagens delegation deltog ordförande Petter Löberg (S), vice ordförande Mikael Damsgaard (M) samt ledamöterna Maria Strömkvist (S) och Helena Bouveng (M).

Vidare sammanträdde delegationen under 2021 vid totalt sex tillfällen: i januari, februari, april, juni, september och november. Sammanträdena har bl.a. behandlat delegationens redogörelse för 2020, kontrollgruppens verksamhet och delegationens förberedelser inför JPSG-mötena samt inkomna handlingar till delegationen från Europol. Vid sammanträdet i januari informerade medarbetare från Polismyndigheten om samarbetet med Europol, med fokus på ärenden som rör människohandel och seriebrottslighet som inte primärt berör storstadsregionerna. Alla sammanträden under 2021 genomfördes digitalt, med undantag för sammanträdet i november.

Den 6 maj 2021 arrangerade delegationen ett digitalt seminarium i riksdagen med titeln Europol och Encrochat. Vid seminariet redogjorde Håkan Wall, chef för internationella enheten vid polisens nationella operativa avdelning (Noa) tillika Sveriges ledamot i Europols styrelse, och Linda H Staaf, chef för underrättelseenheten vid Noa och för Europols nationella enhet, för den svenska polisens arbete med Encrochatfallet samt dess samarbete med Europol och andra EU-länders polismyndigheter i ärendet. Seminariet riktade sig till riksdagsledamöter i Polismyndighetens insynsråd, regionpolisråden och Säpos insynsråd samt till ledamöter och suppleanter i justitieutskottet.

Delegationen har fortsatt att vara aktiv i frågan om JPSG:s arbetsordning, och delegationens ordförande har deltagit i den särskilt inrättade arbetsgruppen om arbetsordningen.

Under året har delegationen också inlett förberedelserna inför det svenska EU-ordförandeskapet första halvåret 2023. I egenskap av ordförandeparlament kommer riksdagen att stå värd för JPSG-mötet våren 2023. Delegationens förberedelser syftar till att kunna göra en överlämning till den kommande JPSG-delegation som väljs efter riksdagsvalet 2022 och som därmed kommer att ansvara för JPSG under ordförandeskapet.

Delegationens ledamöter i justitieutskottet har muntligen återrapporterat till utskottet efter JPSG-mötena.

Slutligen gör riksdagsdelegationen i redogörelsen även några reflektioner om verksamheten under valperioden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Redogörelsen

Redogörelse 2021/22:Europol1 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och den svenska delegationens arbete under 2021.